

Handläggare:
Kerstin Henningsson och Ulla Joelsson
Telefon: 08-508 23 016 och 08-508 22 014

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2011-01-20

Införande av begreppet andragenerationssvenskar

Yttrande till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och sänder det som sitt svar på remissen till kommunstyrelsen.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Yvonne Goldberg
avdelningschef

Sammanfattning

Motionärerna Paul Lappalainen (MP) och Rebwar Hassan (MP) föreslår att begreppet andragenerationssvenskar införs i stället för andragenerationsinvandrare i alla dokument som produceras inom ramen för stadens verksamhet. Att införa begreppet andragenerationssvenskar i stadens dokument betonar motionärerna som ett sätt att visa respekt för stadens alla invånare.

Förvaltningen instämmer i att begreppet andragenerationsinvandrare är missvisande och inte bör användas i stadens dokument. Intentionen i motionen med att ta fram ett begrepp som har en positiv klang är god. Frågan är om det finns behov av ett allmänt begrepp för målgruppen. Personer som är födda i Sverige är svenskar. De som har föräldrar som någon gång invandrat är ingen homogen grupp. I sammanhang där behov finns av att ange om den ena eller båda föräldrarna är födda utomlands, föredrar förvaltningen att man i avvaktan på bättre benämning skriver ”personer med utländsk bakgrund”. Men framför allt bör kategoriseringar göras med utgångspunkt från den fråga man avser att undersöka.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom administrativa avdelningen.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har fått motionen införande av begreppet andragenerationssvenskar på remiss från kommunstyrelsen. Motionen är skriven av Paul Lappalainen (MP) och Rebwar Hassan (MP).

Motionärerna föreslår att fullmäktige ställer krav på att begreppet andragenerationssvenskar införs i stället för andragenerationsinvandrare i dokument som produceras i staden. Begreppet invandrare anses ha blivit en negativ beteckning som i sin tur leder till att begreppet andragenerationsinvandrare medverkar till att de negativa bilderna tankemässigt överförs till nästa generation. De poängterar även att begreppet andragenerationsinvandrare är missvisande när barnen är födda i Sverige. Jämförelser görs med Kanada där barn till invandrare kallas ”second generation Canadians” (andragenerationsskanadensare). Att införa begreppet andragenerationssvenskar i stadens dokument betonar motionärerna som ett sätt att visa respekt för stadens alla invånare.

Om begreppen invandrare och andragenerationsinvandrare

Regeringen angav i den integrationspolitiska propositionen (1997/98:16) att ingen ska bli klassificerad som invandrare när det saknar betydelse för sammanhanget samt att invandrarbegreppet inte bör användas så att det förstärker ett vi-och-dom-tänkande. Vidare slogs fast att begreppet invandrare i synnerhet bör undvikas som benämning på personer som är födda i Sverige.

År 1998 tillsatte regeringen en arbetsgrupp för att se över användningen av begreppet invandrare i författningar som hade utfärdats av regeringen och i myndigheters verksamhet. Arbetet resulterade i slutrapporten ”Begreppet invandrare – användningen i myndigheters verksamhet” (Ds 2000:43). I rapporten ifrågasattes det lämpliga i att kalla personer som bott länge i Sverige för invandrare, eftersom de svårigheter som typiskt kan kopplas ihop med invandrarskapet framförallt förekommer den första tiden i landet. Att använda begreppet andragenerationsinvandrare för personer med minst en utrikesfödd förälder ifrågasattes i ännu högre grad, eftersom dessa personer oftast har en starkare anknytning till Sverige än till något annat land. ”Att kalla dem för invandrare kan leda till att de känner sig utanför, att de varken tillhör Sverige eller

det andra landet. Benämningar som invandrarbarn eller andragenerationsinvandrare leder också lätt till att skillnader och missförhållanden görs till invandrarproblem. Själva begreppet invandrare får alltså en onödig koppling till olika problem, vilket medför att individen blir bärare av dessa i stället för att de rätta orsakerna hittas.”

Arbetsgruppen lade fram följande förslag till definitioner som de ansåg skulle användas i författningssammanhang:

- Invandrare: Personer som själva faktiskt har invandrat och som har folkbokförts i Sverige.
- Nyanlända invandrare: Personer som själva har invandrat för en relativt kort tid sedan. Hur länge en person är att betrakta som nyanländ är svårt att fastställa. Ett riktmärke kan dock vara två år.
- Personer med utländsk bakgrund: Såväl utrikes födda personer som själva invandrat som personer födda i Sverige med minst en utrikes född förälder.

I regeringens skrivelse 2001/02:129 Integrationspolitik för 2000-talet lyfts kategoriserandets dilemma fram. ”Med hjälp av kategoriseringar går det att samla in statistik utifrån exempelvis födelseland och medborgarskap som visar om utrikes födda missgynnas på arbetsmarknaden eller utsätts för diskriminering. Utan statistik skulle det vara svårt att uppmärksamma ojämlikheter i samhället, t.ex. skillnader i levnadsvillkor. En kategorisering som är nödvändig på administrativ nivå kan dock få en nedsättande och generaliserande innebörd i dagligt tal. Den kan, avsiktligt eller oavsiktligt, användas för att dra gränser mellan människor och användas på ett sådant sätt att det förstärker ett vi-och-dom tänkande.”

Lilla Augustpriset 2010 vanns av en ung man för berättelsen ”Kalla hjärtans dag”. Lilla Augustpriset är en uppsatstävling för ungdomar i åldern 16-20 år. Uppsatsen handlar om en kille som berättar om sig själv och sin omgivning. Han skriver bland annat ”Jag är född i Sverige av invandrarföräldrar, men jag ser mig själv som första generationens svensk. Andra ser mig ibland som andra generationens invandrare. Det är en enorm skillnad. Nej förresten. Det är en gigantisk skillnad”.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i att begreppet andragenerationssvenskar är missvisande och inte bör användas i stadens dokument. Begreppet är språkligt ologiskt. Personer födda i Sverige har aldrig invandrat och ska därför inte heller kallas invandrare. Vi håller också med om att begreppet lätt blir en negativ beteckning för "de andra".

Intentionen i motionen med att ta fram ett begrepp som har en positiv klang är god. Frågan är om det finns behov av ett allmänt begrepp för målgruppen. Personer i Sverige som har föräldrar som någon gång invandrat är ingen homogen grupp. Förvaltningen är tveksam till begreppet andragenerationssvenskar som även det anspelar på "de andra". Följdfrågan blir också vilka som är förstagenerationssvenskar. Motionärerna menar att det rent tankemässigt är föräldrarna som en gång invandrade. Men man kan också välja att se det som vinnaren av Lilla Augustpriset 2010, som är född i Sverige av föräldrar som invandrat och därför beskriver sig själv som första generationen svensk.

Personer som är födda i Sverige är svenskar. I sammanhang där behov finns av att ange om den ena eller båda föräldrarna är födda utomlands, föredrar förvaltningen att man i avvaktan på bättre benämning skriver "personer med utländsk bakgrund". Men framför allt bör kategoriseringar göras med utgångspunkt från den fråga man avser att undersöka.

Bilagor

1. Remisshandlingar